

přednáška Dr. Bohuslava Šejhara, vrchního komisaře finanční prokuratury v Praze, na téma: »Nové předpisy o hospodaření pojišťoven a státním dozoru na soukromé pojišťování.« Toto aktuální téma přivábilo velmi četné posluchače zejména z kruhů pojišťovacích, kteří odměnili výklad přednášejícího hojným potleskem.

Dne 8. listopadu 1934 přednášel v Jednotě doc. Dr. František Vážný, vrchní odborový rada ministerstva pošt a telegrafů v Praze, o tematě: »Postavení podniků Čs. pošta (poštovní spořitelna) a Čs. státní dráhy v obchodním zákoně (de lege lata i de lege ferenda).« Obsah přednášky otiskujeme níže. Tato schůze byla zahájena náměstkem starosty sekč. šéfem Dr. Voskou, který pietně promluvil o zemřelém členu Dr. Emanuelu Zítkoví, advokátu v Praze (členu Jednoty od r. 1885).

Týdenní schůzi, konanou dne 22. listopadu 1934, zahájil opětně starosta prof. Dr. Hermann-Otavský, a to vzpomínkou na zemřelého člena Václava Kundráta, vrchního soudního radu v. v. v Přesticích. Ve schůzi přednášel doc. Dr. Bohumil Kučera, vrchní ministerský komisař ministerstva zahraničních věcí v Praze, na thema: »Problém územní celistvosti státu a Společnost národů.« Přednáška bude otištěna v »Právnicku« v plném znění. Dr. Vladimír Kubeš, t. č. II. jednatel.

Postavení podniků Čs. státní dráhy a Čs. pošta (poštovní spořitelna) v obchodním zákoně (de lege lata a de lege ferenda). (Stručný obsah přednášky vrchního odborového rady doc. Dr. Františka Vážného na uvedené thema v »Právnické Jednotě« dne 8. listopadu 1934.)

Stát se zabývá — kromě jiných úkolů — též činností podnikatelskou. Provozuje po způsobu soukromých podnikatelů různé podniky, z nichž některé jsou ryze výdělečné, některé pak alespoň částečně výdělečné. Otázku, lze-li považovati určité státní podniky, které po živnostensku provozují obchody ve smyslu čl. 4 obch. zák., a to především takové státní podniky obchodní, které mají samostatnou subjektivitu právní, za kupce ve smyslu obch. zák., resp. nemají-li samo-

statnou subjektivitu, lze-li stát, takové podniky provozující, považovati za kupce ve smyslu obch. zák., sluší řešiti toliko se zřetel k příslušným ustanovením obch. zákona. Nelze jmenovitě bez splnění podmínek obch. zák. považovati ani státní podniky, na něž se vztahují normy zákona č. 404/1922 Sb. z. a n., resp. vládní nařízení č. 206/1924 Sb. z. a n., za podniky obchodní ve smyslu obch. zák.

O podniku »Čs. státní dráhy« třeba zastávati, že provozuje po živnostensku dopravní obchody, a rovněž — s hlediska podniku »Čs. pošta« jako jednotného dopravního ústavu pro všechny druhy poštovních zásilek — jest totéž zastávati o podniku Čs. pošta. Také podnik »Poštovní spořitelna« nepochybně provozuje obchody (bankéřské).

Náš obchodní zákon (na rozdíl od slovenského obchod. zák.) sice výslovně nestanoví, že předpisy obchod. zák. platí i na stát (scil. jsou-li u něho splněny podmínky, stanovené pro kupce), ale není pochyby, že tak, jako mohou býti jiné právnické osoby (čl. 5 obch. zák.) kupci, může i stát býti kupcem. Ovšem, pokud jde o použití ustanovení I. knihy obchod. zák. o firmě, obchod. knihách a prokuře na státní podniky obchodní, platí zvláštní ustanovení § 8 uvoz. zák. k obch. zák., které se odchyluje od systému, platícího v této věci pro ostatní kupce. Kdežto u těchto rozhoduje o tom, zda podléhají řečeným ustanovením obch. zák., čili o jejich plno-kupecké kvalifikaci pouze to, že vyhovují podmínkám, předepsaným ve příčině výše ryzího výtěžku, směrodatného pro výměru daní, zákonem č. 183/1928 Sb. z. a n. (nastoupivším na místo § 7 uvoz. zák. k obch. zák.), činí se u státních podniků podle § 8 uvoz. zák. závislým na zápisu do obchodního rejstříku to, zda se mají na ně vztahovati řečená ustanovení obch. zák. Také to, že podle cit. paragrafu má nařízení stanoviti, zda se tyto podniky mají zapisovati do obchod. rejstříku, je úchylnou od jinak platné zásady, že obch. zák. sám přímo stanoví, co jest zapisovati do obch. rejstříku. Nařízení, v § 8 uvoz. zák. dotčené, však dosud vydáno nebylo. Proto státní podniky — spec. i pošta a železnice — se nezapisují do obch. rejstříku a nepodléhají řečeným ustanovením obch. zák. Naproti tomu v právní oblasti Slovenska a Podkarp. Rusi, kde stanoví slov. obch. zák. v § 4, odst. 3, že nařízení stanoví, pokud jest použití na státní podniky

obchodní ustanovení obch. zák. o firmě, obch. knihách a prokuře, bylo v r. 1875 vydáno nařízení, podle něhož státní podniky, pokud se nezabývají činností stát. monopolu, mají býti zapsány do rejstříku. To platí spec. i o stát. drahách a poště, pokud jde o její dopravu balíků a peněžitých zásilek.

V praxi však ani na Slovensku a v Podkarp. Rusi nejsou státní podniky zapsány do rejstříku. Nedostatek aplikace ustanovení obch. zák. o firmě, obch. knihách a prokuře na státní podniky není v praxi nijak pocítován, neboť předpisy o firmě nemají u státních podniků onoho významu jako u jiných kupců, o obch. knihách a bilanci státních podniků platí speciální normy, jež jsou dokonalejší a modernější než příslušné předpisy obch. zák. a hoví zejména potřebám těchto podniků a jejich postavení v státním hospodářství, a posléze předpisy o prokuře pro státní podniky, řízené státními úředníky, vůbec nemají významu. Uvedené platí jmenovitě i o poště a železnici. Z ostatních ustanovení obch. zák. je určitý, arci dnes minimální vztah k státním podnikům v ustanoveních o obchod. pomocnících [příslušné předpisy obch. zák. byly svého času nahrazeny zákonem o obch. pomocnících z r. 1910, na místo něhož nyní nastoupil zákon o soukromých zaměstnancích č. 154 (Sb. z. a n. z r. 1934)]. Posléze mají určitý vztah k stát. podnikům, jmenovitě k poště a železnici, některé předpisy IV. knihy obch. zák., arci hlavně jen jako podpůrný právní pramen.

De lege ferenda by se — v otázce postavení státních podniků v novém obch. zák. — doporučovalo toto:

1. Bude záhodno, aby bylo výslovně stanoveno, že se ustanovení obch. zák. vztahují i na stát, podléhali-li podmínkám, daným pro kupce, pokud snad zvláštní zákony nestanoví jinak.

2. Vzhledem ke shora uvedenému o bezvýznamnosti ustanovení obch. zák. o firmě, obch. knihách a prokuře téměř pro všechny státní podniky doporučovalo by se stanovit, že řečené předpisy neplatí pro státní podniky, ač-li nestanoví vládní nařízení výjimku.

3. Ježto speciální předpisy, zejména pokud jde o železnice a poštu, nyní detailně upravují, a to v zákonné formě (resp. alespoň ve formě vládního nařízení, opírajícího se o zákonné zmocnění, pokud snad neběží, jako u pošt. řádu

z r. 1916, ještě o býv. rakouské nařízení právní, opřené o zákonné zmocnění) obchodní činnost, kterou tyto podniky provozují, bylo by v partii nového obch. zák., jednající o speciálních obchodech (jmenovitě i dopravních obchodech) vytyčiti zásadu, že pro jednání těchto podniků platí speciální normy. Pokud by šlo o obchody ve smyslu nového obchod. zák., přicházely by samozřejmě v těchto případech jako subsidiární právní pramen v úvahu především paralelní ustanovení obchod. zák.

Dr. F. Vážný.

D E N Í K

Památce Dr. Valtasara Bogišiće. Dne 20. prosince t. r. oslaví Jugoslavia stoleté výročí největšího svého právníka a učenice, Dr. Valtasara Bogišiće (1834—1908). Svým životem a pracemi přesahoval Bogišić hranice jak rodné země, tak i nevlastnějšího oboru, dějin slovanského práva. Jsa rodem z Dalmacie a tudíž příslušník říše habsburské, studoval ve Vídni, byl nějaký čas úředníkem dvorské knihovny a později školním inspektorem Vojenské Hranice. Mezitím byl již znám svými pracemi z dějin slovanského práva, zvláště obyčejového, a když došlo v Rusku ke zřízení stolic tohoto oboru, zván byl Bogišić z různých míst, aby přijal profesuru. Zvolil si za působiště Oděsu, avšak již po dvou letech povolán byl k jinému, na výsost čestnému jako obtížnému úkolu, sestaviti zákonník pro Černou Horu. Zhostiv se po patnácti letech své úlohy s úspěchem, který má málo příkladů, pomýšlel na pokračování ve vědecké práci. Opět byl však od ní odveden, byv jmenován ministrem spravedlnosti knížectví Černohorského. Poslední léta ztrávil většinou v Paříži, a na cestě do rodného Cavtatu stihla ho ve Rjece smrt. Tento stručný životopisný nástin není zdaleka s to pouze naznačiti význam Bogišićův pro právní nauku. Bogišić vyšel ze školy historické a přinesl nová hlediska na právo, zejména obyčejové, jehož byl neúnávným pěstitelem. Jemu je věnována nejrozsáhlejší vědecká publikace Bogišićova, »Zbornik sadašnjih pravnih običaja u južnih Slovena«, sbírka to právních obyčejů, pořízená v systému odpovědí podle dotazníku Bogišićem samým zvláště upraveného.

Největším Bogišićovým právníckým dílem je však »Obecný zákonník o nemovitostech pro Černou Horu«, kodifikační dílo zvláštního rázu, které se neopírá o právo římské, nýbrž čerpá látku výhradně z platných právních obyčejů. Zákonník ten vzbudil zaslouženou pozornost nejen v celé Evropě (byv přeložen do mnoha jazyků), nýbrž i na dalekém východě, kde měl vliv na zákonník japonský. Neúnávná Bogišićova činnost neomezovala se však na samotné právo. Vedle právních obyčejů sbíral též přísloví a ná-